

VEDECKÁ KONFERENCIA KATEDRY MARXISTICKO-LENINSKEJ FILOZOFIE FF UK

Po minuloročnom seminári o dialektickom protirečení (pozri *Filozofia* 1985, č. 3) usporiadala Katedra marxisticko-leninskej filozofie FF UK v Bratislave v dňoch 14.—15. 11. 1985 v priestoroch ŠD UK Družba teoretickú konferenciu z problematiky historického materializmu pod názvom *Kultúra — veda — filozofia*. Ako povedal v úvodnom slove vedúci Katedry *prof. PhDr. M. Zigo, CSc.*, nešlo len o realizáciu zámerov integrovať úsilie filozofov pri riešení problémov, súvisiacich s intenzifikáciou procesov budovania vyspelej socialistickej spoločnosti, ale aj prezentovať dosiahnuté výsledky vedeckovýskumnej aktivity. Katedra plánuje v ďalšom období konferenciu z oblasti dejín filozofie k nosnej téme *Filozofia a revolúcia*, a tiež podujatia, venované predovšetkým výstupom z úloh SPZV. Uskutočnená konferencia sa radí k tým, ktoré prekračujú úzky rámec jedného pracoviska, a to nielen z hľadiska účasti viacerých inštitúcií z Bratislavy i mimo nej. V problematike kultúry, ktorá bola jadrom a rámcom všetkých vystúpení, sa podľa M. Zigo zauzľujú mnohé otázky nášho spoločenského života i súčasného ideologického boja. Zároveň dnes možno konštatovať značný pokrok v interdisciplinárnych kulturologických výskumoch. To všetko vyvoláva neustálu pozornosť k problematike kultúry zo strany marxisticko-leninskej filozofie a historického materializmu zvlášť, ale aj potrebu určitej syntézy v duchu Marxových inšpirácií o „jednej vede“ a snád o „jednej kultúre“. Cieľom konferencie bolo zmapovať súčasný stav a poukázať na ďalšie možnosti teoretického a filozofického skúmania kultúry vzhľadom na aktuálne spoločenské potreby.

Úvodný referát predniesol *PhDr. L. H o h o š, C S c.*, vedúci sekcie historického materializmu Katedry marxisticko-leninskej filozofie. Sútredil sa na analýzu väzieb medzi kultúrou, civilizáciou a súčasnou vedecko-technickou revolúciou z hľadiska dialektiky všeobecnej a spoločnej práce. Ukazuje sa, že v podstate ide o problém rozvíjania sociálnych procesov a spoločenského pokroku vôbec smerom k univerzalizácii a humanizácii ľudskej činnosti, harmonizácii vedy a práce. Poukázal na to, že kultúrny pokrok nemožno odtrhávať od vedecko-technického pokroku. Takisto vedecko-technická revolúcia je sociokultúrnym fenoménom v súčasnej civilizácii, a to takým, bez ktorého nie je možná vyššia úroveň všetkej ľudskej činnosti, kultúry práce i osobnosti. Pritom vedecko-technická revolúcia iniciuje revolučné premeny vo všetkých sférach spoločenského života. Aplikácie mikroelektroniky môžu viesť ku kvalifikačnej katastrofe a posilňovaniu spotrebných tendencií, alebo môžu vytvoriť priestor pre rozširovanie tvorivých aktivít. Ľudstvo má jedinečnú možnosť optimalizovať a humanizovať techniku vo vzťahu k prírode i spoločnosti. Obsahom jednoty kultúrneho a vedecko-technického pokroku je kvalitatívne nová, dialektická, a teda protirečivá jednota vedy a humanizmu, vedy a morálky, racionálnej a emocionálno-hodnotiacej stránky ľudskej činnosti. Ak sa veda stala bezprostrednou výrobnou silou, tak aj celosťnosť kultúry, vrátane vzdelania vstúpila do spoločnej práce v materiálnej výrobe a plní výrobné funkcie.

Riaditeľ Výskumného ústavu kultúry v Bratislave, *PhDr. M. Čičilla*,

C S c, sa v druhom referáte zaoberal utváraním celostnej teórie kultúry, dynamicky sa diferencujúcou sústavou špeciálnych vied o kultúre a potrebou ich filozofickej integrácie. Ide o celosť, dynamizmus, diferenciáciu a integráciu v skúmaní kultúry, ako aj o systémovosť a dialektický charakter vied o kultúre, a tiež o jednotu predmetnej a činnostnej, t. j. procesualnej stránky kultúry. Kultúra je predovšetkým tvorbou a humánnou, všestranne rozvíjajúcou, resp. zdokonaľujúcou sebarealizáciou subjektu, v protiklade k barbarstvu, v ktorom dominuje vzťah k svetu i človeku ako k vojnovnej koristi. Referent zdôraznil rezervy vo výskume dejín kultúry, národného kultúrneho dedičstva a rozpracovaní teórie rozšírenej reprodukcie socialistickej kultúry.

Ďalšie vystúpenia orientovali pozornosť na niektoré vybrané filozofické aspekty kultúry. D o c. P h D r. E. F a r k a š o v á, C S c. poukázala na protikladnosť, ale aj vzájomné prepojenie vedy a umenia, vedeckého (racionálneho) a umeleckého (emocionálneho) osvojovania sveta človekom ako dvoch špecifických stránok kultúry. D o c. P h D r. J. P r o v a z n í k o v á, C S c. z Vysokej školy výtvarných umení sa zaoberala dialektikou podstaty a javových foriem kultúry. Kultúru treba hľadať v spôsoboch ľudskej činnosti, v jednote a rozmanitosti realizácie vzťahov človeka a sveta. Významnou stránkou i determinantom kultúry ako spoločenského vedomia a javovými formami kultúry analyzoval P h R r. B. Z a l a (Výskumný ústav sociálneho rozvoja a práce). Kultúrne hodnoty sú objektivizáciou ľudských duchovných bytostných síl a v tom spočíva aj východisko pre riešenie problému objektivity v interpretácii kultúrneho diela. Podľa doc. P h D r. J. P i a č e k a, C S c. musí byť výsledkom filozofickej sebareflexie kultúry odhalenie jej zmyslu a základných „konštituentov“. Tie spočívajú predovšetkým v humánnosti a pokrokovosti kultúry. Pravda, znaky kultúrnosti si vyžadujú ďalšiu konkretizáciu na pôde marxistickej filozofie, abstraktne sa manifestujú napr. aj vo fenomenológii. D o c. P h D r. J. M á t e l, C S c. hovoril o niektorých aktuálnych otázkach našej kultúrno-výchovnej praxe.

Druhý deň konferencie uviedol príspevok prof. P h D r. J. M u ž í k a, C S c. vedúceho Katedry marxisticko-leninskej filozofie FF KU v Prahe k charakteris- v procese utvárania socialistického spôsobu života a kultúry sa venovala P h D r. E. B o d n á r o v á, C S c. (Výskumný ústav kultúry). Zdôraznila, že jadrom tohto procesu musí byť prekonávanie protirečnia medzi výrobnou prácou a estetickou tvorbou v zmysle „estetizácie“ všetkej ľudskej činnosti. D o c. P h D r. V. R a n d o v á, C S c. (Filozofická fakulta KU Praha) sa sústredila na filozofickú analýzu pojmu „mravná kultúra“. P h D r. P. G r e g u š, C S c. sa zamerala na význam historickej pamäti, tradícií a prenosu sociálnych informácií pre kultúrno-historický pokrok.

Bohatá diskusia, v ktorej vystúpili takmer všetci prítomní, ešte viac rozšírila diapazón diskutovaných otázok. Podnetné sú poukazy na úlohu zjednocovania filozofického a špeciálno-vedného výskumu kultúry a riešenia úlohy precizácie definície kultúry, na prehĺbenie výskumu kultúrnych tradícií a potrebu, estetickej a etickej kultúry osobnosti, „bytia“ a „diania“ kultúry a jej reflexie i sebareflexie v rozmanitých formách spoločenského vedomia. V záverečnom slove L. Hohoš podčiarkol užitočnosť konferencie i podobných podujatí ako foriem bezprostrednej kooperácie a inšpiratívnej výmeny vedeckých poznatkov. Podstatná časť a hlavné myšlienky prednesených referátov a koreferátov budú publikované v časopise *Filozofia*, roč. 1986.

Emil Višňovský